

10 Mar 2015 10:41

Intervjuu Eesti Energia juhatuse esimehe Hando Sutteriga

Intervjuu Eesti Energia juhatuse esimehe Hando Sutteriga

TALLINN, 10. märts, BNS – BNS-i ajakirjaniku Huko Aaspõllu intervjuu Eesti Energia juhatuse esimehe Hando Sutteriga 2. märtsil.

- Mis on teie hinnang nafta- ja õlihinna dünaamikale käesoleva aasta jooksul?

Me lähtume nendest tulevikuhindadest, mis on Bloombergis üleval, ega meil teisi hindu ei olegi. Need muutuvad päris kiiresti. Ma ei ole täna neid kontrollinud, aga

forward-hinnad on kõik ikkagi nokk natukene ülespoole; mida pikema perioodi peale, seda rohkem hinnad tõusus on, aga praegu jäävad need veel suhteliselt madalale.

- Naftahindade langus tuli Eesti Energia jaoks üllatusena. Kui keegi oleks eelmisel suvel ennustanud barreli kukkumist alla 80 dollari piiri, oleks teda hullumeelseks peetud. Täna me oleme sellises ebaselges olukorras.

Mitte ainult Eesti Energia. Ma arvan, et ei olnud ühtegi analüütikut maailmas, kes oleks sellist hindade kukkumist neljandas kvartalis ette näinud. See oli ikkagi väga drastiline – nelja kuuga kadus praktiliselt 50 protsenti hinnast lihtsalt ära. Kui me võtame näiteks ükskõik millise turu või tootja ja ütleme, et müügihindadest kukub nelja kuuga pool ära, siis kui palju neid on, kes maailmas ellu jääksid? Ma arvan, et neid väga palju ei ole.

- Minu hinnangul peaksid naftahinnad suveks pisut tõusma ja seejärel ei tea enam keegi, mis juhtuma hakkab.

Kui me tõde teaksime, küll meil oleks siis lihtne elada ja küll me siis jõukad oleksime, aga, jah, praegu me lähtume

forward-itest ehk konkreetsetest tulevikuhindadest, mis turul on noteeritud ning sulgeme ka jõudsalt oma positsioone finantsturul. Me tegeleme väga aktiivselt riskide maandamisega ja see on ka meid 2014. aasta neljandas ja 2015. aasta esimeses kvartalis kõvasti päästnud. Me ikkagi kasutame riskimaandamisinstrumente ja üritame igati vähendada lahtiseid riske turul.

- Aga kui anda Eesti Energia poolne hinnang, siis mis võiks kujuneda aasta keskmiseks barreli hinnaks turul?

Ma ei hakkaks siin mingeid numbreid ennustama. Meil on kindlasti oma majas hinnang, aga see on midagi sellist, mida ma isegi ei tohi avalikustada. Ma arvan, et kõige parema pildi saab ikkagi avalikest allikatest. Me jälgime seda samamoodi iga päev ja iga tund. Muutused on praegu üpris kiired.

- Eeldus siis, et meie regioonis energiahinnad võiksid olla suveni madalad ning naftahinnad pisut tõusevad – sellele tuginedes ootab Eesti Energia käesolevalt aastalt jätkuvalt käibe ja kasumi kasvu?

Jah, ütleme nii, et meie elektrist oli suurem osa enne selle aasta algust finantspositsioonidega kaetud, samuti suur osa õlist. See, mida me käesoleval aastal teeme, on füüsiline kauplemine pluss järgmiste perioodide katmine. Me teeme oma tulemuse pikalt ette ja see ei ole nii palju kinni hetkelistes turuhindades.

- Teie 2014. aasta majandusaasta aruandes oli ära toodud, et plaanite käesoleval aastal investeringuid eelnend aastal 276 miljoni euroga võrreldes suurendada enam kui 5 protsenti.

Me panustame käesoleval aastal baasinvesteeringutena põhitootmiseseadmete moderniseerimisse ja töökorras hoidmisse. Plaane me arvuliselt avaldada ei saa, peame olema [börsile teatamise osas] korrektsed. Jätkuvad

nii et õlitootmise kõrvalsaadused ongi gaas ja elekter. Me võime öelda, kas me jagame omahinda või on elekter on meil null-omahinnaga käes. Seetõttu on meil ka õlihind konkurentsivõimeline, vähemalt jaanuari esimese poole kõige madalamate hindade puhul. Me ei ole oma õlitootmist alakoormanud, praeguseks on praktiliselt kõik mahutid tühjaks müüdnud ja seni ei ole me õlitootmisega negatiivset rahavoogu teeninud. Oleme seda väga täpselt jälginud, iga nädal teinud uued arvutused ja vaadanud, mis toimub turul.

- Eesti Energia jaoks on õli tootmise muutuvkulu hind kuskil 20-30 dollari juures barrel.

See dollar barreli kohta on nafta börsihind. Meie jaoks on müügihind

heavy fuel oil ja eurodes tonni kohta Sillamäe sadamas – siin võib juba olla väga suur disbalanss. Kui börsihind käib kiirelt üles-alla, siis

heavy fuel oil ei ole nii likviidne; ta ujub väikese inertsiga seal järgi. Loomulikult on liikumine samas suunas, aga mitte päris üks-ühele korrelatsioonis.

Ma ei saa paraku neid arve päris täpselt öelda, aga oleme saanud praegu kõige madalamal tasemel, kui brenti barrel oli 45 eurot, oma raskekütteõli müüa ära veel kasumlikult.

- Kasumlikult selles mõttes, et katab ära muutuvkulu, või koos kapitalikuluga?

Siiamaani on täiskulud katnud.

- Kui väärindamisest rääkida, siis mõnda aega tagasi oli õhus näiteks kas või Alstomiga sõlmitud lepingu raames optsiooni rakendamine Auvere elektrijaama teise ploki ehitamiseks. Kui see otsus tehti, olid elektri hinnad kõrgemad.

Praegu on elektri hinnad veel madalamad kui toona ja ega siin ei ole midagi paremuse poole muutunud. Turu konjunktuur on elektri hindades pigem sarnane või natukene allapoole tulnud.

- Meil on ülekandevõimsused lõuna poole piiratud; kui need oleksid suuremad, siis oleks sinna atraktiivsem energiat toota.

Siin peab arvestama sellega, et selle aasta neljandas kvartalis saab Rootsi-Leedu ühendus valmis. Siis paraneb lõunapoolne varustatus oluliselt.

- Väga jäme see kaabel nüüd ei tule.

700 megavatti on ikka piisavalt.

- Meil on praegu Soomega ühendus 1000 megavatti ja Leedu on suurem turg kui Eesti.

Leedul on ka päris palju teisi ühendusi, see ei saa ainus olema; lihtsalt sealt tuleb 700 megavatti väga odavat elektrit.

- Rääkides saastetasudest, mis on Euroopa Liidus tõusutendentsis – kui arvestada, et õli tootmine tekitab vähem jäätmeid ja heitmeid, siis kas see on keskkonnasäästlikum?

Õli ja elektri koostootmine on keskkonnasäästlikum, kuna süsinikdioksiidi emissioonid on väiksemad. See on ökonoomsem ka selles osas, et süsinikdioksiiditasusid tuleb vähem maksta. Mida vähem saastad, seda vähem maksad.

- Siit on loogiline edasi liikudes jõuda tulemini, et ühel hetkel me paneme oma elektrijaamad kinni. Millal see võiks aset leida, mis tingimused peaksid olema täidetud, et me lõpetaksime põlevkivist ainult elektri tootmise?

Seda ei juhtu Eestis veel niipea ja tähtaega ei ole mõtet isegi prognoosida. Põlevkivist elektri tootmine jätkub veel ikka väga pikalt – seda enam, et käivitame veel sellel aastal maailma kõige kaasaegsema põlevkivil baseeruva elektrijaama, 300-megavatise Auvere jaama. Selle kasulik eluiga on vähemalt 30 aastat ja ma usun...

- ...et see toodab oma kasuliku eluea lõpuni?

Vähemalt. On jaamu, mis on rohkem kui 40 aastat vanad ja ikka veel toodavad.

- On erinevaid hinnanguid selles osas, millal põlevkivi Eestis otsa saab. Näiteks on välja käidud 45 aastat.

Ei, põlevkivi Eestis veel otsakorral ei ole. Vastab tõele, et iga järgmist miljonit tonni on raskem kätte saada ja ebamugavam kaevandada. Kiht on õhem, kütteväärtus on kõikumav ja nii edasi. Aga siiski, põlevkivi jätkub Eestis veel väga palju. See oleneb kaevemäärast, aga Eesti Enerjal on reserv kaetud vähemalt aastani 2050.

- Ma saan siis aru, et põlevkivist elektri tootmist põlevkivist ei ole lähima 50 aasta jooksul plaanis lõplikult kokku tõmmata?

Siin on iseküsimus, mida teeb turg. Kui on sellised perioodid nagu eelmine nädalavahetus – väga paljud koostootmisjaamad tootsid nii Lätis, Leedus kui ka Soomes, lisaks Põhjamaade kõrge hüdroenergia tase; odavat elektrit tuli palju peale ja samas tarbimine oli madal –, siis loomulikult toodame Eestis põlevkivist elektrit miinimumrežiimis, kuna me ei suuda nii madala hinnaga konkureerida. Samas kohe, kui ilm läheb veidi külmemaks, või kui on esmaspäeva hommikune tiputarbimine, siis jaamad käivituvad ja toodavad enam-vähem täisvõimsusel elektrit. Peame ennast turuga kaasa mängima ja olema paindlikud, aga seda aega, kui saame turule põlevkivist elektrit toota, on ikkagi palju.

- Vaikselt hakkavad mõned plokid siiski praegu kinni minema.

Kõige vanemad paar plokki, mille eluaeg oli tõesti otsas ja kus me ei teinud suuri investeeringuid uute keskkonnanõuete täitmiseks, lähevad 2016. aastal kinni. Samas on see oluliselt väiksem võimsusest, mille toome turule uue Auvere väga kaasaegse elektrijaamaga. Meie netootmisvõimsus kindlasti ei kahane. Teistele vanematele plokkidele paigaldame, nagu mainitud, lämmastikfiltrid ning aastast 2016 töötavad need uute keskkonnanormide järgi ja vastavalt kõikidele nõuetele.

- Millal on pärast 2016. aastal kinni minevaid plokkide plaanis järgmised sulgeda?

Eks iga elektriloki eluiga saab üks hetk otsa. Me jälgime ja monitoorime neid; toimuvad regulaarsed inspeksioonid, vaadatakse olukorda ja tehakse siis jooksvalt otsused Eks see oleneb energiahindadest. Kui turuolukord on soodne, siis tasub kapitaalremontida ja neid edasi käigus hoida.

- Mis juhtub siis, kui soomlased uue tuumajaama valmis saavad?

Praegu on lubatud, et meile suhteliselt lähedal asuv Olkiluoto 3 alustab tööd 2019. aastal, selle võimsus on 1600 megavatti, sama palju kui Eesti tiputarbimine. Olkiluoto 3 hakkab odavat baaskoormust turule tooma. Eks siis paistab, kuidas olukord kujuneb.

- Kui kõrgele peaksid saastetasud tõusma, et ei oleks mõtet enam elektrit toota?

See on keeruline küsimus; kui CO2 tasud tõusevad, siis üldiselt tõusevad ka turuhinnad, kuna palju elektrit saadakse süsinikdioksiidi emiteerivate tootmisvahenditega.

- Meie regioonis on see seos vist natukene pehmem?

Jah, aga näiteks Poola on väga suur turg, mis on ühendatud ka Põhjamaadega – seal on süsinikdioksiidi

erinevate tootmisvahendite osakaal 90 protsenti, päris suur on see ka Saksamaal ning Soomes ja Rootsis. See ei ole lihtne ja lineaarne arvutusülesanne. Igatahes on selge, et kui tasud peaksid nüüd oluliselt tõusma, siis põlevkivielektri konkurentsivõime turul kahaneb.

- Kus need piirid on ja millal need võiksid kätte jõuda?

Teeme mudeleid pikalt ette ja kasutame olemasolevat informatsiooni nagu elektri hinnad ja energiahinnad ning sisendihindade muutused. Nende järgi ütleks, et saame veel pikalt toimetada. Teine teema on see, kui palju konkreetset on tunde, millal me turule pääseme ja opereerida saame. Ilmselt läheb turg veelgi volatiilsemaks, hinnahüppeid üles-alla sagenevad ja saavad olema veelgi teravamad. Seda eelkõige seetõttu, et turule tuleb palju taastuvenergiatootjaid – kui näiteks lisandub palju tuuleenergia tootjaid ja on tuuline, siis hinnad võivad minna korra väga alla. Meenub, et 2013. aasta esimesel jõulupühal kui hinnad olid Taanis ja Saksamaal terve päeva jooksul negatiivsed: kõigile, kes elektrit tarbisid, maksti elektriturul sisuliselt peale – reaalselt lisandusid muidugi ka võrgutasud.

Need on sellised näitajad, mis ei ole ka meist väga kaugel. Kui näiteks tuleb külm talv ja Põhjamaades on hüdroressurss üle keskmise madal, siis võivad mingiks perioodiks tulla väga krõbedad hinnad, kuna palju konventsionaalseid elektri jaamu on vahepeal kinni pandud. Seda olukorda kaetakse gaasijaamadega, mis võib hinnad omakorda päris kõrgeks viia.

- Nii et Eesti Energiat liigselt see ei häiri, et regioonis on tuulikuid juurde tulemas?

Eesti Energia on ise üks suuremaid tuuleenergia tootjaid Eestis, selles mõttes oleme trendiga kaasas käinud. Aga üks taastuvenergia tuleb turule toetuste abiga ning tuulikuid lisandub vastavalt sellele, missugune on riigi vastav toetuspoliitika. Väga palju ei saa neid praegu juurde tulla, kuna limiit on täis ja hetkel toetusi juurde ei jagata. Kui tulevad järgmised eesmärgid ja jagatakse järgmisi toetusi, siis tuleb taastuvenergiat kindlasti juurde.

- Eks taastuvenergia tehnoloogia ka areneb ja võib ühel hetkel jõuda sinna, kus sellele ei ole üldse toetust vaja.

Ma arvan, et täna on kõige konkurentsivõimelisem taastuvenergia valdkond biomassist toodetav energia. Eesti Energia on olemasolevate tootmisvõimsustega võimeline biomassist tootma 2,5 teravatt-tundi elektrit, mis on ligikaudu kolmandik Eesti tarbimisest. Ma arvan, et oleksime võimelised selle tootma umbes poolega tänasest taastuvenergiatoetusest. Siin on mastaabiefekt, väikekoostootmisel ja suurel tootmisel on hinnaerinevused päris märgatavad.

- Kas Eestis võiks taastuvenergiatoetuse ära kaotada?

See on poliitika. Kui Euroopas on kliimaeesmärgid ja lattu on seatud kõrgele selles osas, kui palju elektrit peaks tulema taastuvallikatest, siis ilma toetusteta seda praegu kindlasti ära ei teeks – ei oleks veel konkurentsivõimeline. Ent kui aeg edasi läheb, siis konkurentsivõime ilmselt aina kasvab.

- Eesti Energia ütleb, et kui anda täna makstavast taastuvenergiatoetusest pool Eesti Energiale, siis te kataks ära kogu Eesti taastuvenergia kohustuse?

Jah. Ütleme nii, et näiteks Balti elektri jaamas, mille taga on Narva linn ja Eesti teine kaugküttevõrk, on meil täielik valmisolek toota homme hommikust alates biomassist taastuvenergiat. Me suudaks selle ära teha 25-30 euro suuruse toetusega. Täna makstakse taastuvenergiale 52 eurot.

- Kokkuvõtvalt, kui Eesti peaks soovima taastuvenergia tootmismahu kasvatada, siis Eesti Energia oleks valmis seda suurendama poole hinnaga?

Jah, kindlasti oluliselt odavamalt. Täpne hind sõltub mahtudest, biomassituru situatsioonist ja sellest, kuidas õnnestub ekspordilepinguid sõlmida; läbi aegade on biomassi imporditud sisse igasugustest riikidest.

- Kas teil on plaan näiteks uut valitsust lobitada, et midagi sarnast juhtuks?

Jah. Selge see, et me tahame oma tootmisvahendeid kasutada. Meie mahtude puhul on Eesti turg lihtsalt liiga väike. Need eesmärgid, mille Eesti endale taastuenergiast sättis, on täidetud. Oleme nüüd seadnud endale sihiks nii-öelda statistikakaubanduse – taastuenergia tootmise nendele riikidele, mis ise enda eesmärkidega hakkama ei saa. Selleks on direktiiv olemas eelmisest aastast ja nüüd ootame pikisilmi, et tuleks rakendusakt. See oleks siis nii-öelda taastuenergia eksport.

- Kuhu see suunatud võiks olla?

No see on ka turg. Need riigid, mis ei ole suutnud oma eesmärgi täita, võtavad pakkumisi erinevatelt Euroopa tootjatelt, millel on ülevõimekus. Ühtegi toimivat näidet veel ei ole, aga me hoiame väga sellel näppu peal.

- Võiks see käivituda käesolevast aastast?

Kui see seadus rakendub, siis tuleb veel kokkulepped sõlmida. Kui sel aastal õnnestuks kogu eeltöö ära teha, siis ma arvan, et optimistlikult vaadates võiks turg realselt käima minna järgmisest aastast.

- Kellel on puudus taastuenergiast?

Kõige lähematest Soomes. Aga Euroopas on neid riike mitmeid, millel on probleeme eesmärkide täitmisega.

- Kui rääkida veel pisut omaniku ootustest, siis nende osas Eesti Energia vist muutuse-soove pole?

Ma pole üheski erasektori ametis olnud ees nii selgelt sõnastatud omaniku ootust, kui nüüd on Eesti Energia. Ilmselt on mulle plaanist kättesaadaval rohkem detaile kui avalikkusele, aga põhimõtted on samad. Ma olen selles suhtes õnnelik juht, kuna on täpselt teada, mida minust tahetakse. Teeme ajurunnakuid ja mõtleme, kuidas neid ootusi ellu viia; väljakutseid on piisavalt.

- Eks samas aja möödudes tekib mõtteid, et midagi saab teisiti või paremini teha.

Sel aastal plaanime teha strateegia ülevaatus, nagu ilmselt kõik ettevõtted iga-aastaselt teevad. Vaatame, kas meil on laual oleva strateegia kohta tulnud paremaid mõtteid või peame midagi täpsustama – aga omaniku ootus on ikka parem põlevkivi väärindamine, vähem keskkonnamõjusid ja jätkuv dividenditootlus.

- Kas kaevemahtusid võiks Eestis suurendada?

Kunagi sai limiit [kaevemaht 20 miljonit tonni aastas] pandud selleks, et piirata saastavaid keskkonnamõjusid. Sellest on palju aastaid möödas, vahepeal on keskkonnamõjude vähendamisse tehtud suuri investeeringuid ning tehnoloogia on jõudsalt edasi arenenud. Täna saastab sama mahu põlevkivi ümbertöötlemine keskkonda kordades vähem kui kümme aastat tagasi. Sellest vaatepunktist ei peaks enam paika pidama retoorika, miks omal ajal sai piiriks 20 miljonit seatud.

Selle piiriga on ka säärane lugu, et võib-olla on näiteks 2015 selline aasta, et ükskõik, kui palju kaevandada lubada, ei tule see kunagi täis – mõned õlithesed seisavad, elektri hinnad on talvel olnud üle ootuste madalad, sest talv on olnud üle mõistuse soe. Sel aastal toodame ilmselt vähem elektrit, aga kui vahele tuleb nüüd üks hästi külm talv, kus on elektri hinnad head ja õlihinnad korralikud, siis see, et ühel aastal kaevandatakse põlevkivi 10 protsenti rohkem, ei tohiks olla probleem ei keskkonnale ega Eesti poliitikale.

- Teie hinnangul võiksid siis kaevemahud olla vähemalt 22 miljonit tonni põlevkivi aastas?

Sellele absoluutsele suurusele ma kindlasti ei pretendeeri. Eesti Energia on oma plaanid teinud olemasoleva kaeveliimi piires. Oleme kõiki investeeringuid tehes sellega arvestanud ja plaanime limiidi sisse ära

mahtuda. Meil ei olegi see küsimus niivõrd päevakorral. Samas kui üritada näiteks VKG murest aru saada, siis võiks seda osa, mis on varasematel aastatel suutmatuse või vajaduse puudumise tõttu välja kaevandamata jäänud, lubada kasutada küll.

- Et oleks aastate peale nii-öelda summaarne maht?

Jah.

- Aga kas Eesti Energial oleks suurema kaevemahuga midagi ette võtta?

See oleneb väga palju elektri- ja õlihindadest. Kui korraga oleks hästi külm talv ja elektri hinnad sellised, et me suudaksime toota kõikidega elektri jaamadega, sealhulgas vanadega, siis, jah, võiksime tarbida põlevkivi praegustest limiitidest enam.

- Kui palju?

Kui uued jaamad lähevad käima ja vanad on veel ka töövõimelised, siis see puudu oleva ressurss võiks olla kuskil paar-kolm miljonit tonni aastas.

- Ehk ligikaudu 10-15 protsenti?

Oleme sellega arvestanud ja siis peaksime lihtsalt optimeerima ja põlevkivi väärima kõige suuremat lisandväärtust andvates tootmisvahendites.

- Kas siis poleks mõistlikum kivisse raiutud mahtude asemel reguleerida mahtusid vaid maksustamisega?

Eks seda on ka tehtud, ressursitasud on keeratud päris korralikult kasvama. See omakorda annab põlevkiviväärimajatele sõnumi, et ellu jäävad ainult kõige paremat lisandväärtust tootvad seadmed.

- Samas on Eesti Energial ressursitasude kasvu jaoks ruumi vist päris kõvasti?

Kulumieelset kasumit (EBITDA) ei saa vaadelda eraldi ilma investeeringuteta, kuna energeetika on äärmiselt investeeringutemahukas. Näiteks ühe Uus-Kiviõli kaevanduse avamine maksab suurusjärgus 100 miljonit eurot, see raha tuleb investeeringutest. Viimastel aastatel on Eesti Energia investeerinud EBITDA-st oluliselt rohkem. See ei ole pikalt jätkusuutlik, investeerida saab ikkagi kasumi arvelt. Et olla konkurentsivõimeline ja jätkuvalt uutesse kaasaegsetesse tootmisvahenditesse investeerida, peab olema kasumlik.

- Kuidas siis edeneb uute kaevanduste rajamine?

Meil on praegu käimas projekt, mille raames vaatame läbi kõikvõimalikud põlevkivi kaevanduste tagamise projektid ning võrdleme neid. On mitu alternatiivset teed: kas läheme kohe uut kaevandust avama, jätkame veel mõne vana kaevanduse laiendamisega – ja millises järjekorras me seda kõike teeme. See peaks kuskil aasta lõpuks selge olema. Peame lihtsalt tagama, et me oleme igal aastal võimelised lubatud kaevemahus põlevkivi välja tooma, selle kindlustamiseks on vaja palju eeltööd.

- Aasta lõpuks võiks olla otsus, et kuhu kaevandus rajada?

Uus-Kiviõli jaoks on meil luba olemas ja oleme alustanud ka ettevalmistustöid. Luba on küll vaidlustatud ja tegelikult on väga vaja, et uue valitsuse abiga saaksime pärast 2019. aastal lõppevaid kaevanduste pikaajalise kindluse – kui teeme investeeringud uue kaevanduse avamiseks, mis on väga pikaajaline projekt, siis vahepeal midagi ei muutuks. Nagu ka ükski eraomanik, ei luba ka Eesti Energia omanik meil teha pikaajalisi investeeringuid ilma kindluseta.

Eesti Energias on need mastaabid kõige suuremad, aga põhimõtteliselt on sama olukord kõigil – energeetikas on perspektiivid väga pikad. Iga kaevandaja tahab kindlust.

- Millal võiks optimistliku prognoosi kohaselt Uus-Kiviõlis kaevandustegevusega alustada?

Praegu on olukord pidurdatud käimasolevate kohtuvaidluste tõttu. Peame kõigepealt saama selle laua puhtaks, siis saame tõsisemalt plaane teha, ent ettevalmistused käivad.

- Missugused täpsemalt?

Väga palju on võimalikke lubasid, proove, muid lihtsamaid ettevalmistusi. Maa alla seal veel mindud ei ole, aga peame selleks valmis olema, kuna see on uutest kaeveväljadest ikkagi kõige perspektiivikam.

Praegu on Estonia kaevandus suhteliselt tühjaks kaevatud. Narva karjääris on samuti plaanis uusi tehnoloogiaid rakendada ja kui lubadega on asjad korras, saame hakata kaevandama karjääri asemel maa all. Tegevusi on paralleelselt mitmes suunas, see ei ole ainult üks projekt.

- Kas on ette näha ka kaevurite hulga vähenemist?

Ei, vastupidi. Tehnoloogiat tuleb juurde ja see läheb keerulisemaks; oleme kokku löönud, et kümne aastaga on meil juurde vaja 300 inseneri. Kui see aastate peale ära jagada, on arv muljetavaldav. Aga põlevkivienergeetika lõigus me küll vähenemist ette ei näe; võib-olla kerget profileerumise muutust ja kõrgemaid teadmisi, aga inimeste arvu vähenemist mitte.

- Kui võrrelda inimressursiga, mis kulus kümme aastat tagasi 20 miljoni tonni kaevandamiseks, siis tehnoloogia on ju nii palju arenenud, et inimesi pole nii palju vaja?

Kui Eesti Energia inimeste arvu vaadata, siis eks see on kümne aastaga tüki maad langenud, aga seda mitte põhiliselt kaevurite arvelt. Toodangu maht vähenenud ei ole. Siin on päris palju juba ära tehtud ja drastilisi muutuseid ette ei ole näha. Juba eelmise aasta sügisest õpivad uue Saue elektriijaama inimesed Alstomi inimeste käe all, et olla valmis jaama opereerima. Uus õlitehas on opereerimismeeskonnaga ehitatud. Peale tulevad uued ja tehnoloogiliselt keerukamad projektid.

- Kust te 300 inseneri leiate?

Meil on selleks algatatud projekt; teeme koostööd eelkõige Tallinna Tehnikaülikooliga, ent aprillis kohtume ka Tartu Ülikooli juhtidega. Loodame ennekõike ikkagi kohalikele kõrgkoolidele. Samas, kui me siit piisavalt tö jõudu ei leia, oleme väga mitmel alal atraktiivsed tööandjad juba laiemalt, nii et meile võib inimesi tööle tulla ka väljaspoolt Eestit. Muidugi, esimene valik on Eesti. Seetõttu on Eesti Energia väga palju propageerinud just noorte seas insenerialasid ja andnud igati märku, et see on perspektiivikas ja tasuv valdkond. Oleme koolides käinud ja tutvustanud inseneriala; andsin ise kaks nädalat tagasi Tagasi Kooli programmi raames tundi. Eelmisel nädalal alustas meil siin üks inseneride praktikaprogramm, kus valitud tublimad inseneriala esimese-teise kursuse üliõpilased tulevad meile oma praktikatööd tegema. Üritame seda sidet hoida ja näidata, mida insenerialadel pakkuda on.

- Inseneride leidmise osas oleksid atraktiivsed siis peamiselt SRÜ riigid?

Niimoodi ma ei piiritleks, võib olla mõlemalt poolt. Meil on täna vähemalt üks inimene tööol Soomest ja koostööpartnereid on ikka oluliselt rohkem. Teeme rahvusvahelist koostööd erinevate riikide spetsialistidega.

- Eesti Energias pakutavad palgad on samas pigem vist atraktiivsed idast tulevatele inimestele kui läänest?

Eks me ennekõike ikka üritame hakkama saada kohalike jõududega, aga ma olen nõus, et 300 inseneri 10 aastaga ei ole üldse mitte lihtne ülesanne.

- Eesti Energia on müünud suure hulga põhitegevusega otseselt mitte seotud tütarettevõtteid. Kas samas saatus võiks oodata Elektrilevi?

Võrguteenus on ikkagi meie põhiäri. Erinevaid mõtteid on käinud selle eraldamise osas, aga sellel peaks minu hinnangul olema kas kliendi või omaniku jaoks mingisugune põhjendus, miks seda teha. Enda jaoks ei ole ma täna välja suutnud mõelda kumbagi.

- Eesti Energia ei saa sekkuda Elektrilevi igapäevasesse äritegevusse.

Jah, siin on teatud piirangud. Neil peab olema tagatud sõltumatus ja see ka on. Aga see ei tähenda, et ei saaks teha mitmeid väga kulukaid süsteeme, mis on rajatud mitme ettevõtte peale ja annavad hulga ökonoomikat. Oleme teinud mitmeid arvestusi, mida see siis tegelikult tähendaks, kui Elektrilevi eraldada; iseseisva ettevõtteks tähendab see lisakulutusi, mis tähendab kliendile kallimat võrguteenust. Kui see on eesmärk omaette, on see kindlasti teostatav, aga kes sellest võidab? See tähendab lisakulusid ja lisainvesteeringuid, mis tähendab omanikule vähem dividende ja kliendile kallimat võrguteenust.

- Mis selle hind oleks kliendile?

See on jällegi selline väga lihtne küsimus, aga vastus oleks väga keeruline. Oleme neid analüüse teinud ja kõik sõltub sellest, kuidas eraldumist läbi viia, kui palju eraldada ja kui eraldada, siis kas võiks mingeid süsteeme jagada. On hästi palju nüansse ja see oleks äärmiselt kompleksne tegevus. 2014. aastal oli kliendirahulolu Elektrilevis aegade kõrgeim, see on hüppeliselt kasvanud. Võrgutöökindlus on parim, katkestused on Soomega võrreldaval tasemel, ettevõtte maksab dividende. Elektrilevi on Eesti Energia grupi koosseisus väga hästi arenenud, täitnud kõiki ootusi korralikult. Mida me paremaks saame, kui me selle võõrandame?

- Kas Eesti Energia võiks börsile viia?

Ennekõike on see omanike otsus ja praegu on meil veel kapitali kaasamiseks päris palju mõtteid, kui asi sinna peaks jõudma. Täna see variant kindlasti laual ei ole.

- Sandor Liive osaliselt vist toetas börsile minemist, tõenäoliselt sellepärast, et see oleks taganud talle suurema autonoomsuse poliitikutest.

Mina ei ole sellega probleemi tunnetanud. Nõukoguga on väga mõistlik koostöö ja väga selged ootused, juhatusel on enda otsustes iseseisvus.

- Eesti Energia plaanib Utah' projekti ajakava täiesti üle vaadata, mida see tähendab?

Utah' puhul ei ole täna äriplaani, konkurentsivõimelist projekti, mida seal teha. Seal jätkuvad ettevalmistustööd väga minimaalses mahus: keskkonnamõjude uuringud ja muu taoline. Pigem tegeleme oma insenertehnilise baasiga siin Eestis, et leida sinna selline äriliselt vett pidav tehnoloogiline lahendus, mis annaks projektile perspektiivi. Oleme uue juhatusega otsustanud, et tellime sõltumatu osapoole auditi selle projekti väärtusele. Et oleks selge, et oleme seda projekti õige väärtusega hinnanud.

- Millal selle auditi tähtaeg on?

Ma loodan, et me saame aasta esimese poolega selle vastuse kätte.

- Põhimõtteliselt me võime oodata Utah' projekti nulli viimist?

Ma ei oska seda kommenteerida. See on tõesti ainult selleks, et kõik oleks nii-öelda aus ja õiglane. Nagu meile hoolsuskohus ette näeb.

- Kui juhatuse hinnangul vajab asi auditit, siis on tõenäoliselt seal ikkagi võimalik tuvastada märgatav väärtuse vähenemine?

Eks seal on palju asjaolusid, mida hinnata. Ootame raporti ära.

- Utah'st on oodata siis väljumist, kui see peaks võimalik olema, või projekti konserveerimist.

Tänane seis on ikkagi see, et jätkame käimasolevate tegevustega ja hoiame kulud võimalikult madalal, aga me ei ole midagi nii-öelda läbi raiunud. Konjunktuuri paranedes ja heade kontseptuaalse lahenduse puhul on võimalik, et see kõik veel muutub.

- Eesti Energia Jordaania projekt peaks praegu võrdlemisi edukas olema, hoolimata madalast naftahinnast. Jordaania ise naftat ei tooda, mistõttu riigil on väliskaubandusbilanss negatiivne.

Jordaania on elektriprojekt ja Jordaania on tõesti probleem sellega, et ta on väga suur elektri importija. Seal pole seni olnud kohalikku toorainet, millest elektrit toota ja asi käib suuresti õli ja gaasi baasil. Esimene kohalikul toorainel põhinev ehk esimene oma põlevkivielektrijaam on seal riiklik prioriteet. Meil on sõlmitud riigigarantiiga kohaliku võrguettevõttega elektriostuleping 30 aastaks fikseeritud hinnaga. See projekt on väga aktiivses faasis. Praegu toimuvad potentsiaalsete investoritega viimased läbirääkimised, et see finantspakett kokku saada, alustamaks realselt ehitustegevustega.

- Millal Eesti Energia sellest projektist väljuda plaanib?

See on selline etapiviisiline projekt. Kui sinna hakkavad suured rahad minema, vähendame oma osalust oluliselt ja selle käigus üritame tuua arendusetapi preemia koju. See oligi Eesti Energia põhiline plaan: anda projektile lisaväärtus, panna see käima ja siis sealt vaikselt etapihaaval välja tulla.

- Millal me seda oodata võiksime?

Täpsemad uudised tulevad koos

financial close'iga. See peaks ka praeguste plaanide järgi sügiseks tehtud olema.

- Rääkides Leedus Visaginasesse plaanitavast tuumajaamast, siis ma saan aru, et leedukad plaanivad selle projektiga ikkagi edasi minna.

Mina sellest väga täpselt aru ei saa, need mõtted muutuvad päris palju. Rahvahääletusel öeldi selgelt "ei". Nüüd on kuidagi see teema jälle üles soendatud, aga Eesti Energia siin selgelt mingeid lubadusi pole andnud ja teema pole meil ka aktiivselt laua peal.

- Eesti Energia on varem öelnud, et kui Leedu koostab konkreetse äriplaani ja tasuvusanalüüsi, siis võib kaaluda selles investorina osalemist?

Jah, täna on see asi küll sellest väga kaugel. Meil on väga pikk rida teisi asju laua peal ja et sinna kõrvale mahtuda, peaks see midagi väga-super-head olema.

- Kas leedukatel on võimalik panna selline plaan lauale, milles Eesti Energia tahaks investorina osaleda?

Ma arvan, et meil on oma koduste asjadega palju rohkem tegemist. Kui me peame fookuse ja prioriteetid panema, siis on meil siin mitu head plaani, mida realiseerida.

- Näiteks missugused?

Ennekõike sama suund, põlevkivist õli ja elektri tootmine. Põlevkivi parema väärindamise projektid. See on omaniku ootusena niimoodi sõnastatud ja fikseeritud ning me lähtume sellest.

- Aga kui leedukad tuumajaama siiski valmis ehitavad, siis kas see võiks Eesti Energiale negatiivselt mõjuda?

Siin regioonis jõuab kolm tuumajaama kindlasti enne valmis saada, kui see teoreetiline Leedu tuumajaam.

- See Rootsi-Leedu merekaabel on vist ka üks nendest asjadest, mis võib Eesti Energiale negatiivselt mõjuda?

Nii ja naa. Teatud olukordades võib see meile ka tekitada võimaluse kasumit teenida. Aastad ei ole vennad. Kui näiteks vaadata 2009. ja 2010. aasta vahelist talve, kui Rootsi ja Norra olid massiivsed elektriimportijad, siis see võib töötada ka teistpidi. Korralikku talve pole pikalt olnud, aga me siiski oleme Põhjamaad. Kui ühel hetkel see talv tuleb, siis võivad kõik ühendused töötada täpselt vastupidi ja meil on jälle head eksportimisvõimalused.

Tallinna toimetus, +372 610 8827, majandus@bns.ee

Baltic News Service